

ДО ПИТАННЯ ПРО РОСІЙСЬКО-КИТАЙСЬКИЙ ПРОЄКТ ДОГОВОРУ ПРО ЗАПОБІГАННЯ РОЗМІЩЕННЮ ЗБРОЇ В КОСМІЧНОМУ ПРОСТОРИ, ЗАГРОЗИ СИЛОЮ АБО ЇЇ ЗАСТОСУВАННЮ ПРОТИ КОСМІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

ON THE ISSUE OF THE RUSSIAN-CHINESE DRAFT TREATY ON THE PREVENTION OF THE PLACEMENT OF WEAPONS IN OUTER SPACE, THE THREAT OR USE OF FORCE AGAINST OUTER SPACE OBJECTS

Семенчук М.Р., аспірантка кафедри міжнародного права

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена аналізу російсько-китайського проекту Договору про запобігання розміщенню зброї в космічному просторі, загрози силою або її застосуванню проти космічних об'єктів, а також порівнянню версій 2008 та 2014 років цього проекту. У ході обговорень даної ініціативи на Конференції з роззброєння провідні космічні держави, зокрема США, висували свої зауваження щодо тексту проекту угоди, оскільки він мав ряд суттєвих недоліків, які створювали тільки часткове обмеження перегонів озброєнь у космосі. Виявлено, що такими недоліками є неврегульованість застосування протисупутникової зброї наземного базування, нечіткі дефініції ключових понять у обох запропонованих проектах договору та відсутність зрозумілих і послідовних механізмів контролю за дотриманням положень договору та інші. Дане дослідження також приділяє увагу комплексному аналізу тексту проекту угоди, що був наданий делегацією США у рамках роботи Конференції з роззброєння. Крім того, у даній статті розглядаються положення договору, що мають суттєві вади термінологічного характеру та недоліки у їх формулюванні, оскільки сукупно вони можуть негативно впливати на подальшу імплементацію міжнародної угоди. Припускається, що динамічність міжнародних політичних процесів та зміна у сприйнятті пропонованого договору через політики держав-ініціаторів створила умови для блокування розробки нового міжнародного договору. Тим не менш, дослідження подібних пропозицій угод, що мали на меті регулювання проблеми щодо запобігання розміщенню зброї в космічному просторі, можуть допомогти у подальшому створенні міжнародних договорів, які зможуть доповнити існуючу нормативно-правову базу та зміцнити довіру між провідними космічними державами, а також не забороняти державам використання космічного простору задля забезпечення власної національної безпеки.

Ключові слова: протисупутникова зброя, міжнародна безпека, роззброєння, гонка космічних озброєнь, милітаризація космосу.

The article is devoted to the analysis of the Russian-Chinese draft Treaty on the prevention of the placement of weapons in outer space and of the threat or use of force against outer space objects, as well as a comparison of the 2008 and 2014 versions of this draft. During the discussions of this initiative at the Conference on Disarmament, the leading space powers, in particular the United States, raised their objections to the text of the draft agreement, as it had a number of significant shortcomings that created only a partial limitation of the arms race in outer space. It was found that such shortcomings are the unregulated use of ground-based anti-satellite weapons, unclear definitions of key concepts in both proposed drafts of the agreement, and the lack of clear and consistent mechanisms for monitoring compliance with the provisions of the agreement, etc. This research also pays attention to the comprehensive analysis of the text of the draft agreement, which was provided by the U.S. delegation as part of the work of the Conference on Disarmament. In addition, this article examines the provisions of the agreement, which have significant flaws of a terminological nature and shortcomings in their wording, since collectively they can negatively affect the further implementation of the international agreement. It is assumed that the dynamic international political processes and significant changes in the perception of the proposed treaty, due to the policies of the initiator states, created conditions for blocking the development of a proposed international treaty. Nevertheless, the research of such proposals for international agreements, aimed at regulating the problem of preventing the placement of weapons in outer space, can help in the further creation of international treaties that can complement the existing legal framework of the issue and strengthen trust between the leading space states, as well as provide absence of prohibition for states from using outer space to ensure their national security.

Key words: anti-satellite weapons, international security, disarmament, space arms race, militarization of space.

Постановка проблеми. Навіть із закінченням Холодної війни та глобальними змінами на міжнародній арені проблема загрози милітаризації космосу залишається актуальною і по теперішній час. Це пов'язується із тим, що провідні космічні держави та держави, що претендують на звання нових космічних гравців, розробляють та тестують новітні системи озброєння, які можуть бути розміщені у космосі або застосовуватися проти чужих супутників. Проте сам факт розміщення зброї в космічному просторі може призвести до ескалації напруженості між країнами та зростання недовіри між ними, а також збільшити загрозу ведення військових дій у космосі. Договір про космос 1967 року, що регулює використання космічного простору, зазначає, що космос має використовуватися для мирних цілей, та забороняє розміщення будь-яких об'єктів з ядерною зброєю чи інших видів зброї масового знищення у космосі, зокрема їх виведення на орбіту навколо Землі. Тим не менш, розміщення інших видів озброєнь залишається неврегульованим, що і робить космічний простір лише частково демілітаризованим. У рамках Конференції з роззброєння невелика кількість країн, що мала космічний потенціал, неодноразово робила спробу утворення нового міжнародного договору, який би міг регламентувати використання космічного простору для військових цілей.

Однією з таких спроб був російсько-китайський проект міжнародної угоди, що мав дві версії (2008 та 2014 року) – «Договір про запобігання розміщенню зброї в космічному просторі, загрози силою або її застосуванню проти космічних об'єктів».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тематика запобігання розміщенню озброєнь у космічному просторі висвітлюється частково у працях вітчизняних науковців, зокрема: О. М. Григорова, Н. Р. Малишевої, В. В. Семєняки, О. С. Стельмах, Ю. С. Шемшученка та інших. Також велику увагу питанням міжнародної безпеки та правових механізмів врегулювання використання космосу із військовою метою приділяють такі зарубіжні вчені, як П. Г. Альварес (P. G. Alvarez), Ф. Трончетті (F. Tronchetti), Б. Ясані (B. Jasani), Юрген Шеффран (Jürgen Scheffran), Дейв Вебб (Dave Webb), Цзіньюань Су (Jinyuan Su), Тобіас Вестнер (Tobias Vestner) та інші.

Метою статті є аналіз проекту договору про запобігання розміщенню зброї в космічному просторі, загрози силою або її застосуванню проти космічних об'єктів, зокрема порівняння його версій – 2008 та 2014 років, що були спільно запропоновані Китаєм та РФ у рамках роботи Конференції з роззброєння.

Виклад основного матеріалу. Мілітаризація космічного простору, зокрема одна з її можливих форм – гонка космічних озброєнь, може призвести до непередбачуваних та катастрофічних наслідків, які матимуть вплив на все людство. Недовіра між провідними космічними державами також може призвести до ескалації напруженості та конфліктів на міжнародній арені.

У лютому 2000 року у рамках роботи Конференції з роззброєння стосовно питання космічної безпеки надійшов робочий документ від Китаю щодо запобігання гонці озброєнь у космічному просторі, в якому зазначена думка деяких держав, що немає необхідності владштовувати переговори з метою укладання міжнародно-правових документів щодо заборони гонки озброєнь у космосі. Разом із тим, китайська сторона була впевнена у тому, що відсутність регулювання розміщення космічної зброї може призвести в майбутньому до вепонізації космічного простору, а також до багатосторонньої гонки озброєнь.

У згаданому робочому документі Китаєм було запропоновано певні основні елементи нового міжнародно-правового документа, зокрема була заявлена пропозиція, щоб будь-які нові міжнародні угоди про запобігання озброєнню космічного простору та гонки озброєнь у космосі, незалежно від їхньої форми чи назви, містили наведений перелік основних елементів. Такими основними елементами були:

i. цілі: запобігання озброєнню космічного простору та гонки озброєнь у космосі та використання космічного простору виключно в мирних цілях;

ii. основні зобов'язання: не випробовувати, не розгортати та не застосовувати озброєння, збройні системи або їх компоненти. Передбачалась також можливість розробки статті щодо «дозволених видів діяльності», що допомогло б провести розмежування між забороненими та незабороненими видами діяльності і тим самим захистити законне право держав-учасниць на використання космічного простору в мирних цілях;

iii. стаття щодо визначень, що передбачає чіткі визначення згаданих понять, наприклад: «космічний простір», «космічне озброєння», «збройні системи» та «компоненти збройних систем»;

iv. положення щодо відповідних національних заходів щодо здійснення та призначення або заснування організацій з метою забезпечення узгодженого та ефективного здійснення документів державами-учасницями;

v. стаття про міжнародне співробітництво у мирному використанні космічного простору для заохочення міжнародних обмінів, технічної допомоги та співробітництва в мирних цілях, щоб всі країни могли користуватися економічними та технологічними вигодами від наукових досягнень у космічному просторі;

vi. перевірка. Необхідно повною мірою дослідити, наскільки перевірка технічно здійсненна, і виходячи з цього встановити, що використовувати для запобігання порушенням договору – інспекції або якісь альтернативні заходи;

vii. започаткування відповідного механізму консультацій, роз'яснень та врегулювання можливих спорів, щоб належним чином залагоджувати такі підозри та суперечки, які можуть виникати серед держав-учасниць;

viii. відповідні, раціональні та працездатні заходи зміцнення довіри з метою зміцнення взаємної довіри серед держав-учасниць та запобігання непотрібним підозрам щодо тих чи інших видів діяльності;

ix. процедурні статті, які зазвичай зустрічаються у міжнародно-правових документах, щодо поправок, строку дії, підписання, ратифікації, набуття чинності, депозитарію та автентичних текстів [2].

Як наслідок, у 2002 році РФ та Китай об'єднали свої зусилля у створенні елементів майбутнього міжнародно-правового інструменту щодо запобігання розміщенню

зброї у космічному просторі. Робочий документ, який представили обидві держави, мав назву «Можливі елементи майбутньої міжнародно-правової угоди щодо запобігання розміщенню зброї в космічному просторі, застосування сили чи загрози силою щодо космічних об'єктів» та мів 13 пунктів.

У контексті мілітаризації космосу варто звернути увагу на пункт 5 робочого документа під назвою «використання космічного простору в мирних та інших військових цілях», який пропонував, щоб угода не тлумачилася як така, що перешкоджає дослідженню та використанню космічного простору в мирних цілях або іншому військовому використанню, що не суперечить даній угоді. До того ж зазначалось, що кожна держава-учасниця договору має здійснювати діяльність у космічному просторі відповідно до загальних принципів міжнародного права та не порушувати суверенітет та безпеку інших держав. [3] Згодом текст пропозиції було переглянуто у ході спільної роботи РФ та Китаю щодо утворення нової міжнародної угоди із запобігання розміщенню зброї в космічному просторі.

Так, у 2008 році Китай та РФ внесли до Конференції з роззброєння проект Договору про запобігання розміщенню зброї в космічному просторі, загрози силою або її застосуванню проти космічних об'єктів. Серед іншого, у проекті міжнародної угоди пропонувались визначення для таких термінів, як «космічний простір», «космічний об'єкт», «зброя в космічному просторі», «зброя, що розміщена в космічному просторі», «застосування сили або загроза силою».

Делегація США сприйняла російсько-китайську пропозицію як певний дипломатичний прийом двох країн для подальшого отримання військової переваги. Тим не менш, така позиція була послідовною, оскільки і раніше США дотримувалися думки, що довгий час у ході дискусій на Конференції з роззброєння не визначалося жодних практичних заходів контролю над озброєннями в космічному просторі, які можна було б застосувати в багатосторонньому середовищі. Так, перша спроба Китаю та РФ у створенні нового міжнародного договору з врегулювання запобігання розміщенню зброї в космічному просторі, а також загрози силою або її застосуванню проти космічних об'єктів отримала цілу низку критичних зауважень з боку США та інших країн. Офіційно представлений на Конференції з роззброєння проект договору містив деякі ключові аспекти формулювань, які мали розпливчасту природу, і тому США надали аналіз тексту угоди, що мав суто попередній характер. Крім того, було заявлено, що послідовна політика США полягає в тому, щоб виступати проти концепцій, пропозицій та правових режимів щодо контролю над озброєннями, які: i) спрямовані на заборони військового або розвідувального використання космічного простору або ii) не дозволяють зберегти права США на проведення досліджень, розробок, випробувань та операцій у космосі у військових, розвідувальних, цивільних чи комерційних цілях [5].

10 червня 2014 року на Конференції з роззброєння РФ спільно з Китаєм представила оновлений проект свого робочого документа «Договір про запобігання розміщенню зброї в космічному просторі, загрози або застосуванню сили проти космічних об'єктів». Серед змін було виключення поняття «космічний простір», внесення змін до інших визначень та коригування статті 4 щодо права на самооборону. Так, у проектах угоди 2008 та 2014 років визначались такі поняття:

1) космічний простір як надземний простір понад 100 км над рівнем океану (визначення виключене в оновленому проекті 2014-ого року);

2) космічний об'єкт визначався як будь-який пристрій, призначений для функціонування в космічному просторі. Частина визначення, що була прибрано у версії угоди 2014-ого року: «...що виводиться на орбіту навколо

будь-якого небесного тіла, або знаходиться на орбіті навколо будь-якого небесного тіла, або на будь-якому небесному тілі, за винятком Землі, або сходиться з орбіти навколо будь-якого небесного тіла до цього небесного тіла, що рухається від будь-якого небесного тіла до іншого небесного тіла, або розміщений в космічному просторі будь-яким іншим чином»;

3) зброєю в космічному просторі, відповідно до проекту, є будь-який пристрій, розміщений у космічному просторі, заснований на будь-якому фізичному принципі, спеціально створений або переобладнаний для знищення, пошкодження або порушення нормального функціонування об'єктів у космічному просторі, на Землі або в його повітряному просторі, а також для знищення населення, компонентів біосфери, важливих для існування людини, або для заподіяння їм шкоди. У версії 2014-ого року дане визначення набуло такого формулювання: *будь-який космічний об'єкт або його компонент*, вироблений або переобладнаний для знищення, пошкодження або порушення нормального функціонування об'єктів у космічному просторі, на поверхні Землі чи в повітрі, а також для знищення населення, компонентів біосфери, важливих для існування людини, або для нанесення їм шкоди *за допомогою будь-яких фізичних принципів*;

4) зброя вважається «розміщеною» в космічному просторі, якщо вона здійснює як мінімум один оборот по орбіті навколо Землі або слідує в частині такої орбіти з подальшим відходом з неї, або знаходиться на постійній основі десь у космічному просторі. Слово «зброя» було замінено на «пристрій» і формулювання мало такий вигляд: *пристрій вважається «розміщеним у космічному просторі», якщо він обертається навколо Землі принаймні один раз, або слідує ділянці такої орбіти перед тим, як залишити цю орбіту, або розміщений у будь-якому місці у космічному просторі чи на будь-яких небесних тілах крім Землі*;

5) під «застосуванням сили» або «загрозою силою» розуміються будь-які ворожі дії проти космічних об'єктів, включаючи спрямовані, зокрема, на їх знищення, пошкодження, тимчасове або постійне порушення нормального функціонування, навмисна зміна параметрів орбіти, або загроза вчинення таких дій. У оновленій версії визначення зазнало розширення завдяки детальнішому формулюванню: під «застосуванням сили» або «загрозою силою» розуміється будь-яка намірена дія з метою завдання шкоди космічному об'єкту, що знаходиться під юрисдикцією та/або контролем інших держав, або чітко виражений в письмовій, усній чи будь-якій іншій формі намір такої дії. Дії, що підлягають спеціальним угодам з тими державами, які передбачають дії за запитом щодо припинення неконтрольованого польоту космічних об'єктів під юрисдикцією та/або контролем запитуючих держав, не вважаються застосуванням сили або погрозою силою.

Відповідно до статті 2 проекту угоди 2008 року на держав-учасниць покладаються зобов'язання не виводити на орбіту навколо Землі будь-які об'єкти з будь-якими видами зброї, не встановлювати таку зброю на небесних тілах і не розміщувати таку зброю в космічному просторі будь-яким іншим чином; не вдаватися до застосування сили чи загрози силою щодо космічних об'єктів; не сприяти та не спонукати інші держави, групи держав або міжнародні організації до участі у діяльності, що забороняється даною угодою. У оновленій версії статті 2 відбулися деякі зміни, зокрема, додавалось зобов'язання держав-учасниць не брати участь у космічній діяльності в рамках міжнародного співробітництва, яка не відповідає предмету та меті даної міжнародної угоди; було розширено формулювання зобов'язання не сприяти та не спонукати інші держави, групи держав, міжнародні, міжурядові та будь-які неурядові організації, включаючи неурядових юридичних осіб, заснованих, зареєстрованих або розташованих на терито-

рії під їхньою юрисдикцією та/або контролем, до участі в діяльності, яка суперечить предмету і меті угоди.

У статті 4 версії угоди 2014 року зазначалось, що ця угода жодним чином не впливає на невід'ємне право держав-учасниць на індивідуальну або колективну самооборону, як це визнається статтею 51 Статуту ООН. Натомість, у попередньому проекті містилося інше формулювання про самооборону, яке відносилось до статті 5 – «ніщо в цьому договорі не може бути витлумачене як таке, що перешкоджає здійсненню державами-учасницями права на самооборону...».

Стаття 6 (стаття 5 у редакції від 2014 року) проекту угоди 2008 року зазначає, що з метою сприяння впевненості у дотриманні положень угоди та для забезпечення транспарентності та зміцнення довіри у космічній діяльності держави-учасниці мають здійснювати на добровільній основі, якщо не буде домовленості про інше, погоджені заходи зміцнення довіри. Зокрема, пропонувалося, щоб заходи контролю над дотриманням угоди були предметом додаткового протоколу.

У статті 7 проекту договору від 2008 року містилися вказівки, яких треба дотримуватися у разі виникнення спору між державами-учасницями щодо застосування або тлумачення положень угоди. Так, заінтересовані сторони спочатку мають провести спільні консультації з метою врегулювання спору шляхом переговорів та співробітництва. У тих випадках, коли заінтересовані сторони не дійдуть згоди після консультацій, спірна ситуація, що виникла, може бути внесена заінтересованою державою-учасницею на розгляд Виконавчої організації даного договору з наданням відповідної аргументації. На додаток до цього, кожна держава-учасниця зобов'язується співпрацювати у врегулюванні спірної ситуації зі згаданою Виконавчою організацією. В оновленому тексті проекту передбачалося, що держава-учасниця угоди, яка має підстави вважати, що інша держава-учасниця не виконує зобов'язань, покладених угодою, може звернутися до цієї держави-учасниці з проханням роз'яснити відповідну ситуацію. Запитувана сторона має надати роз'яснення якнайшвидше. Якщо запитуюча держава-учасниця вважає, що роз'яснення не може вирішити її проблеми, вона може вимагати консультацій із запитуваною державою-учасницею. У свою чергу, запитувана держава-учасниця має негайно почати такі консультації. Інформація щодо результатів консультацій надсилається Виконавчій організації даного договору, яка ділиться отриманою інформацією з усіма державами-учасницями. Якщо консультації не призводять до взаємного врегулювання з належним урахуванням інтересів усіх держав-учасниць, будь-яка держава-учасниця або група держав-учасниць звертаються за допомогою до Виконавчої організації та надають відповідні докази для подальшого розгляду таких суперечок. Виконавча організація може скликати нараду держав-учасниць для розгляду такого спору, ухвалення рішень про порушення міжнародної угоди та підготовки рекомендацій на основі пропозицій держав-учасниць щодо врегулювання спору та усунення порушення. Виконавча організація може, якщо вона не в змозі врегулювати спір або усунути порушення, донести питання, включаючи відповідну інформацію та висновки, до відома Генеральної Асамблеї ООН або Ради Безпеки ООН. Також було передбачено, що у випадках, на які поширюється дія Конвенції про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами 1972 року, застосовуються відповідні положення Конвенції.

Суть Виконавчої організації, що засновується державами-учасницями угоди, викладена у статті 8 проекту договору (у оновленій версії – стаття 6) та полягала у сприянні здійсненню цілей та положень договору. У переглянутій версії проекту угоди додалось кілька функцій, а деякі були змінені. Так, у процесі оновлення тексту угоди пропонувались наступні функції Виконавчої організації:

а) розгляд питань пов'язаних з дією та виконанням Договору;

б) отримання для розгляду запитів від держави-учасниці або групи держав-учасниць, які стосуються ймовірного порушення Договору;

в) організація та проведення консультації з державами-учасницями з метою вирішення ситуації, пов'язаної зі ствердженням щодо порушення Договору;

г) передання спору на розгляд Генеральної Асамблеї ООН або Ради Безпеки ООН, якщо проблема, пов'язана зі ствердженням щодо порушення Договору, залишається невирішеною;

д) організація та проведення зустрічей для обговорення та прийняття запропонованих поправок до Договору;

е) розробка процедур колективного обміну даними та аналізу інформації;

ж) збирання та поширення інформації, наданої в рамках заходів прозорості та зміцнення довіри;

з) отримання повідомлень про приєднання нових держав до Договору та подача їх Генеральному секретарю ООН;

и) розгляд, за згодою з державами-учасницями, інших процедурних питань та питань по суті [1; 4].

На думку американської сторони, у проєкті 2014 року зберіглася низка фундаментальних вад, яка була наявна і у проєкті 2008 року:

Перевірка: немає цілісного режиму перевірки, який допомагав би контролювати/перевіряти дотримання обмеження на розміщення зброї у космосі. Не отримав би підтримки підхід, у якому положення щодо перевірки були б визначені лише через наступні переговори щодо «додаткового протоколу». Крім того, використовуючи сучасні технології та/або спільні заходи неможливо було б ефективно перевіряти дотримання угоди про заборону зброї космічного базування.

Охоплення: як правило, договори з контролю над озброєннями, які забороняють розгортання того чи іншого класу зброї, також забороняють володіння такою зброєю, її випробування, виробництво та накопичення запасів, щоб запобігти швидкому відходу будь-якої країни від таких договорів. Російсько-китайський проєкт 2014 року не містить подібних заборон, і, таким чином, той чи інший його учасник міг би розвивати проривний потенціал космічної зброї, що легко розгортається.

Протисупутникова зброя наземного базування: угода не торкається найсерйознішої загрози для космічних систем, а саме системи протисупутникової зброї наземного базування. Немає заборони на дослідження, розробки, випробування, виробництво, зберігання чи розгортання протисупутникової зброї наземного базування. Таким чином, такі можливості могли б використовуватися для заміщення та виконання функцій зброї космічного базування.

При аналізі обох версій російсько-китайської пропозиції США виділили кілька *режимів базування* протикосмічних систем, а саме: *космічне, наземне, морське та повітряне базування*. Крім того, аналізувалась також і можливість застосування протиракетних систем космічного базування у рамках запропонованої угоди. Таким чином, *дослідження, розробка, виробництво, зберігання зброї* дозволено без обмежень для протикосмічних систем різних режимів базування та протиракетних систем кос-

мічного базування. Відповідно до проєкту угоди, *випробування зброї* є забороненими проти власних космічних об'єктів країни для протикосмічних та протиракетних систем космічного базування, але дозволені для протикосмічних систем наземного, морського та повітряного базування. Разом із тим, *розгортання зброї* також заборонено для протикосмічних та протиракетних систем космічного базування, але не має будь-яких лімітів чи обмежень для протикосмічних систем наземного, морського та повітряного базування. В свою чергу, *операційне застосування зброї* заборонено проти космічних об'єктів іншої держави, якщо становить «застосування сили» або «загрозу силою», за винятком випадків, які передбачають право держави на самооборону.

В цілому, якщо подивитися з боку практичного застосування протисупутникової зброї, згідно з тлумаченнями положень проєкту договору 2014 року, проведене Китаєм 11 січня 2007 року випробування протисупутникової системи прямого запуску наземного базування проти його власного метеосупутника було б дозволено. До того ж, 23 липня 2014 року Китай провів неруйнівне випробування проти супутникової системи прямого запуску наземного базування, використавши таку ж ракету-перехоплювач, якою було знищено його власний супутник у 2007 році. Це випробування також було б дозволено відповідно до положень російсько-китайського проєкту 2014 року.

Крім того, дана ініціатива не забороняла би випробування протисупутникової зброї наземного базування проти космічного об'єкта іншої держави також у тому випадку, коли випробування передбачає лише, наприклад, проліт у безпосередній близькості без фізичного впливу на космічний об'єкт-мішень (тобто неруйнівний перехоплення і без заподіяння шкоди або утворення космічного сміття), якщо тільки це не буде тлумачитися як «загроза силою», спрямована проти іншої держави-учасниці договору [6].

Висновки. Ініціатива щодо утворення угоди про запобігання розміщенню зброї в космічному просторі, загрози силою або її застосуванню проти космічних об'єктів не отримала повної підтримки держав-членів ООН у ході її обговорень на Конференції з роззброєння, оскільки мала ряд недоліків, які суттєво впливали на сприйняття цієї угоди державами із великим космічним потенціалом. Хоч угода і могла би призвести до часткового обмеження перегонів космічних озброєнь, умовної стабільності та безпеки в космічному просторі, але залишалися би невирішеними питання, наприклад, щодо застосування системи протисупутникової зброї наземного базування, включаючи можливість стимулювання розвитку технологій протикосмічної оборони серед держав, які мають космічний потенціал, задля посилення власної національної безпеки. Також неясність термінології у обох проєктах договору не дозволяє чітко надати визначення певним поняттям, що може призвести у подальшому до розбіжностей в інтерпретації. Крім того, проєкти не містили чітких механізмів контролю за дотриманням положень запропонованого договору, що може зробити його неефективним, а також деякі країни можуть розглядати специфіку такого договору як обмеження їх власного суверенітету у сенсі розгортання протикосмічних систем. Нарешті, зміни у міжнародному політичному середовищі та наявність негативного сприйняття держав-ініціаторів (Китаю та РФ) запропонованого договору створили ситуацію блокування розробки нового міжнародного договору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Draft Treaty on the Prevention of the Placement of Weapons in Outer Space, the Threat or Use of Force against Outer Space Objects Proposed by the People's Republic of China and the Russian Federation in the United Nations Conference on Disarmament, 10 June 2014. International Outer Space Law, Volume 7, Part 2, OPS-Alaska, 2015. URL: https://www.ops-alaska.com/IOSL/V7P2/2014_PPWTreaty_EN.pdf
2. CD/1606, Letter dated 2000/02/09 from the Permanent Representative of China to the Conference on Disarmament addressed to the Secretary-General of the Conference transmitting a working paper entitled «China's position on and suggestions for ways to address the issue of prevention of an arms race in outer space at the Conference on Disarmament», 2000. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/410027?ln=en>
3. CD/1679, Letter dated 2002/06/27 from the Permanent Representative of the People's Republic of China and the Permanent Representative of the Russian Federation to the Conference on Disarmament addressed to the Secretary-General of the Conference transmitting the Chinese, English and Russian texts of a working paper entitled «Possible elements for a future international legal agreement on the prevention of the deployment of weapons in outer space, the threat or use of force against outer space objects», 2002. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/473291>
4. CD/1839, Letter dated 2008/02/12 from the Permanent Representative of the Russian Federation and the Permanent Representative of China to the Conference on Disarmament addressed to the Secretary-General of the Conference transmitting the Russian and Chinese texts of the draft «Treaty on Prevention of the Placement of Weapons in Outer Space and of the Threat or Use of Force against Outer Space Objects (PPWT)» introduced by the Russian Federation and China, 2008. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/633470>
5. CD/1847, Letter dated 2008/08/19 from the Permanent Representative of the United States of America addressed to the Secretary-General of the Conference transmitting comments on the draft «Treaty on Prevention of the Placement of Weapons in Outer Space and of the Threat or use of Force against Outer Space Objects (PPWT)» as contained in document CD/1839 of 29 February 2008. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/637449?ln=en>
6. CD/1998, Note verbale dated 2 September 2014 from the Delegation of the United States of America to the Conference on Disarmament addressed to the Acting Secretary-General of the Conference transmitting the United States of America analysis of the 2014 Russian-Chinese draft treaty on the prevention of the placement of weapons in outer space, the threat or use of force against outer space objects, 2014. URL: <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=CD%2F1998&Language=E&DeviceType=Mobile&LangRequested=False>